

MILLIY O'QUV DASTURI VA XALQARO BAHOLASH DASTURI: YANGI DARSLIKLARNI ISHLAB CHIQISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBANING AHAMIYATI

To'raqulov Akbar Rustam o'g'li

DTPI Boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Esanova Marjona Absalom qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Tel:998975358003

esanovamarjona6@gmail.com

Annotatsiya: Milliy o'quv dasturi o'quv-me'yoriy hujjat bo'lib, u o'quv reja va fanlarning o'quv dasturlarini, o'qitish metodologiyasi va baholashni ishlab chiqishga asos bo'ladi. U bo'yicha yaratilayotgan yangi darsliklar, o'qituvchilar uchun qo'llanmalar-o'qituvchi kitoblari, mashq daftarlari, o'quv-metodik materiallar ta'limni rivojlantirishga xizmat qiladi. Maqolada Milliy o'quv dasturining o'ziga xosligi va yangiliklari, ahamiyati haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: dastur, darslik, o'quvchi mashq daftari, o'quv-metodik material, talim, standart, davlat ta'lim standarti.

Mamlakatimiz Xalq ta'limi tizimidagi katta yangilanishlardan biri darsliklar va o'quv-metodik adabiyotlarini zamon talablariga mos shaklda ishlab chiqishdir. Bu yo'nalishda bugungacha ham o'ziga yarasha qoidalar, standartlar bo'lgan va ular o'z vaqtida o'zini oqlagan. Bugun ilm-fan, texnika, texnologiya shiddat bilan rivojlanyapti, odamlarning ehtiyojlari va imkoniyatlari kengayapti, yangi fan tarmoqlari va innovatsion yondashuvlar o'rtaga chiqyapti. Bunday vaziyatlarda dunyodan ortda qolmaslik uchun ta'lim sohasida jiddiy va samarali o'zgarishlar qilish zarur. Bu harakat esa mustahkam, puxta o'ylangan dastur asosida amalga oshirilishi kerak. Ta'limni isloh qilish bo'yicha keng amaliy harakatlar 2017-yildan boshlandi. Umumiy o'rta ta'limda eski davlat ta'lim standartlari (DTS) o'rnini bosadigan va ta'limga o'zgarishlar kiritiladigan Milliy o'quv dasturi ishlab chiqilmoqda.

Milliy o'quv dasturi-har bir sinf bosqichi yakunida o'quvchilardan kutiladigan natijalarni hamda bir sinfdan keyingi sinfga o'tishni va o'quvchi qanday natijalarni qo'lga kiritishi kerakligi va baholash jarayonini tushuntirishda yo'nalish beruvchi hujjatdir.

Baholash-o'rganilgan ma'lumotlarni eslab qolish va qayta tushuntirib berish.

Ko'nikma-o'rganilgan bilimlarni tanish vaziyatlarda qo'llay olish.

Malaka-o'rganilgan bilim va shakllangan ko'nikmalarni notanish vaziyatlarda qo'llay olish va yangi bilimlar hosil qilish.

Kompetensiya-mavjud bilim, ko'nikma va malakalarni kundalik faollikda qo'llay olish qobiliyati. Ushbu malaka talablarini o'zida mujassamlashtirgan har qanday o'quvchi kelajakda o'z o'rnini topadi va dunyo standartlariga labbay deb javob bera oladi.

Yangi O'zbekistonning 2022-2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasida 100 ta maqsad belgilab olingan. Undagi 5 ta maqsad va 18 ta vazifa bevosita umumiy o'rta ta'lim bilan bog'liq. Taraqqiyot strategiyasining 42-maqsadiga ko'ra, 2026-yilga qadar o'quv dasturlari va darsliklar ilg'or xorijiy tajriba asosida to'la qayta ko'rib chiqilib, amalda joriy etiladi. Milliy o'quv dasturiga asosan 2026-yilga qadar 699 nomdagi, shu jumladan, 2022-yilda 296 nomdagi yangi darsliklar, mashq daftarlari, o'qituvchilar uchun metodik qo'llanmalar hamda mobil ilovalar yaratiladi. Umumta'lim maktablarida darslik va o'quv -metodik majmualarni tajriba-sinovdan hamda chet elik mutaxassislar ishtirokida ekspertizadan o'tkazish tizimi yo'lga qo'yiladi. Xalq ta'limi vazirligi tomonidan ilg'or xalqaro tajriba asosida "Milliy o'quv dasturi"ni tuzish, mazkur dastur asosida 2021-2022-o'quv yilidan o'quvchilarni uchun **yetti tilda yangi avlod darsliklarini**, ushbu sinflarda dars beruvchi o'qituvchilarga metodik qo'llanmalar, o'quvchining mashq daftari, multimedia ilovalarini yaratishdi va nashr ettirishdi. Milliy o'quv dasturini joriy qilish bo'yicha ishlarni Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi Respublika ta'lim markazi amalga oshiradi. Xalq ta'lim vazirligining 2020-yil 31-martdagi „**Umumiy o'rta ta'limning Milliy o'quv dasturini ishlab chiqish to'g'risida**“gi buyrug'i asosida xalqaro talablarga javob beruvchi umumiy o'rta ta'limning Milliy o'quv dasturini ishlab chiqish boshlangan. Uning loyihasi yuqori salohiyatli milliy va xalqaro ekspertlar, **UNICEF, USAID** va boshqa xalqaro tashkilotlarning maslahatchilari ishtirokida tayyorlandi. Bunda **Finlandiya, Singapur, Koreya Respublikasi, Angliya** kabi ta'lim tizimi rivojlangan mamlakatlarning tajribalari o'rganildi.

Avvalgi o'quv dasturlari mazmuni 90% nazariyadan iborat bo'lib, o'qitish metodikasi yodlatishga yo'naltirilgan. Yangi Milliy o'quv dasturi mazmuni 50% nazariya 50% amaliyotdan iborat bo'ladi va o'quvchining mustaqil faoliyatini qo'llab-quvvatlash. O'quv dasturlarida baholash esa faqat eslab qolgan bilimlar

hajmini aniqlagan. Yangi dastur asosida o'quvchilarda shakllangan ko'nikmalar baholanadi. Fanlar soni va o'quv yuklamalari optimallashtirilib, o'quvchilar qiziqishiga ko'ra fanlarni tanlab o'qish imkonini beruvchi variativ o'quv dasturlar asosida hayotga va kasbiy faoliyatga tayyorlash imkoni yaratiladi. **Milliy o'quv dasturi asosida fanlar chiziqli tartibda emas, spiralsimon tarzda o'qitiladi.** Ya'ni mavzular takroriy emas, bir-birini mantiqan davom ettiruvchi hamda soddadan murakkabga tomon yo'naltirilgan tarzda kiritiladi.

Milliy o'quv dasturi 6 ta qismdan iborat: umumiy o'rta ta'limning malaka talablari; umumta'lim fanlarining konsepsiyalari; umumiy o'rta ta'limning o'quv rejasi; umumta'lim fanlarining o'quv dasturlari; umumta'lim fanlarini o'qitish metodologiyasi; baholash tizimi. "Milliy o'quv dasturi amaldagi davlat ta'lim standarti, o'quv dasturlarini tanqidiy tahlil qilish, keng jamoatchilikning darsliklarning mazmuniga nisbatan bildirgan fikr-mulohazalari, ta'limning keyingi bosqichi hamda zamonaviy mehnat bozorining real talablari asosida, xorijiy davlatlarning ta'lim sohasida erishgan natijalarini inobatga olgan holda ishlab chiqilmoqda. Milliy o'quv dasturi asosida yangilanayotgan darsliklarga xalqaro baholash dasturlarining baholash mezonlari va mexanizmlariga javob beradigan, o'quvchilarni ana shu dasturlarning imtihonlariga tayyorlashga xizmat qiladigan materiallar ham kiritilyapdi. Masalan "Ona tili va o'qish savodxonligi" darsligini oladigan bo'lsak, darslik o'quvchilarni mantiqiy fikrlashini va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan, **PISA** va **PIRLS** xalqaro baholash dasturlari talablariga mos keladigan matnlar bilan ishlashga mo'ljallangan amaliy topshiriqlar joy olgan. Bunday topshiriqlar vositasida o'quvchida matnni tushunish, tahliliy, tanqidiy fikrlash va munosabat bildirish masalalari ko'zda tutilayapdi.

Bugungi kun o'quvchisi internetga oshno, zamonaviy texnika va texnologiyadan to'laqonli foydalana oladi. Demak, uni darsga darsga, kitobga bilimga qiziqtirish, e'tiborini egallash uchun zamonaviy yondashuv talab etiladi. Darsliklar bilan birga multimedia ilovalari va boshqa raqamli mahsulotlar ham ishlab chiqilayotgani bu yo'ldagi muhim qadamdir.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak yangilanayotgan darsliklar va boshqa o'quv materiallari o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatishga, ularda tanqidiy va ijodiy tafakkurni o'stirishga qaratilgan. Zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan yoshlar esa mamlakatimizning ertangi istiqboli va taraqqiyotining hal qiluvchi kuchidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. K.Jalilov "Baholash nazariyasi asoslari"
2. Umumiy o'rta ta'lim sifatini oshirish,mazmun,metodologiya,baholash va ilmiy-amaliy konferensiya materiallari.Toshkent-2008
3. 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentning 28.01.2022-yildagi PF-60 son farmoni va uning 1-ilovasi // Elektron manba.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PF-5712-son Farmoni.
- 5.Djenis Van Kliv. STEAM fanlar blokidagi fanlar kesimida 200ta tajriba. Qo'llanma. -Moskva: 1995-y.
- 6.Akbar, T. (2022). Opportunities to Form Spiritual Competence in Students of the 10-11th Class. *Web of Scholars: Multidimensional Research Journal*, 1(8), 160-167.
- 7.Rustamovich, T. R. A. (2021). Islom Ta'limotlarda Shaxs Ma'naviyati Masalalari. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 1(5), 186-190